

סיכום ההבדלים בחופה ובכתובה בין מנהג הספרדים למנהג אשכנז

רמ"א, בני אשכנז	שו"ע, ספרדים	
<p>כתובת בתולה היא <u>מדאורייתא</u>, ומשערים לפי כסף צורי טהור, ובימינו זה כ-900 גר' <u>כסף טהור</u>, [וכתובת אלמנה - מדרבנן]¹¹³.</p>	<p><u>שו"ע כרי"ף ורמב"ם</u> - כתובה <u>מדרבנן</u> ומשערים אותה בזוזי דרבנן, ובימינו זה כ-112.5 גרם כסף טהור (ילקו"י פ"ה הי"א), [ולאלמנה חצי מכך].</p>	<p>(א) האם חיוב כתובה הוא מדרבנן או מדאורייתא, ומה סכום עיקר הכתובה לבתולה? (סעי' ו)</p>
<p>ולכן כותבים לבתולה "דחזי ליכי מדאורייתא".</p>	<p>ולכן כותבים לבתולה "דחזי ליכי", ללא מדאורייתא¹¹⁴.</p>	<p>האם כותבים לבתולה "דחזי ליכי מדאורייתא"?</p>
<p>בני אשכנז - כותבים סכום שווה בכל הכתובות של 200 זקוקים כסף צרוף, אפי' כשאינה מכנסת כלום, וסכום זה כולל את הנדוניא ואת תוספת הכתובה.</p>	<p>מנהג הספרדים - לכתוב את סכום הנדוניא והתוספת, בהתאם למה שהיא הכניסה¹¹⁶.</p>	<p>(ב) מה סכום הנדוניא והתוספת שכותבים בכתובה?¹¹⁵ (סעי' א)</p>
<p>בני אשכנז - לא משביעים את החתן (הנשואין כהלכתם פי"א סעי' קנח).</p>	<p>מנהג הספרדים - שהחתן נשבע בתקיעת כף יד על האמור בכתובה (ילקו"י פ"ט הל' יא, כד)¹¹⁷.</p>	<p>(ג) האם החתן נשבע בתקיעת כף יד?</p>
<p>יש מספר הבדלים בנוסח הכתובה ואכמ"ל (ע"ע בהנשואין כהלכתם פי"א, ובאמת ליעקב להרה"ג יעקב פרץ סי' כו סעי' קצז-קצח)</p>		<p>(ד) נוסח הכתובה</p>
<p>יש מבני אשכנז שנוהגים - קודם החופה, החתן מתחייב בקניין סודר, והחתן והעדים חותמים על הכתובה (הנשואין כהלכתם פי"א סעי' קסד, קסז, קעא-קעב, ריח, שם בהעי' 570)¹¹⁹.</p>	<p>למנהג הספרדים - תחת החופה החתן מתחייב בקניין סודר, ואחר קריאת הכתובה - החתן והעדים חותמים על הכתובה¹¹⁸ (ילקו"י פ"ה הל' יב, פ"ט הל' י-יב, כא-כג).</p>	<p>(ה) (א) מתי החתן מתחייב בקניין סודר? (ב) מתי החתן והעדים חותמים על הכתובה?</p>
<p>בני אשכנז - לא נוהגים לפרוס טלית מעל ראש החתן והכלה (עפ"י הנשואין כהלכתם פי"ט סעי' טו).</p>	<p>מנהג הספרדים - קודם קריאת הכתובה, פורסים טלית מעל ראש החתן והכלה (ילקו"י פ"ח סעי' א)¹²⁰.</p>	<p>(ו) טלית - האם נוהגים לפרוס טלית ע"ג החתן והכלה בחופה?</p>
<p>בני אשכנז - נוהגים לעשות חדר ייחוד מיד אחר החופה (הנשואין כהלכתם פי"ט הל' טו-טז, עפ"י ב"ש סי' נה ס"ק ה)¹²².</p>	<p>לספרדים - אין החתן והכלה מתייחדים אחר החופה, אלא אחר סיום הסעודה מתייחדים בביתם (ילקו"י פ"יב הל' א)¹²¹.</p>	<p>(ז) האם נוהגים לעשות חדר ייחוד אחר החופה?</p>

מחמת ההבדלים הנ"ל (ובפרט בס"ק א): אין לספרדים - להשתמש בכתובה בנוסח בני אשכנז¹¹⁴, וכן להיפך (הנשואין כהלכתם פי"א העי' 244, 123, 124).

¹¹³ ולרא"ש, ולח"מ (כו) וב"ש (יד) זו גם דעת הרמ"א - כתובת בתולה מדרבנן, אך חכמים שיערו שתגבה בכסף צורי של דאורייתא [בימינו כ-900 גר' כסף טהור], שלא תהא קלה בעיניו להוציאה, (כדלעיל בסעי' ו, והעי' 58 שם).

¹¹⁴ ולספרדים אם אין כתובה אחרת - ימחקו תיבת "מדאורייתא" (ילקו"י פ"ה הי"א), ויקיים את המחיקה (כבחו"מ סי' מד סעי' ה, ובארץ חיים סתהן שם).

¹¹⁵ סכום הנדוניא ותוספת כתובה - סוכם עפ"י רמ"א סעי' יא, ב"ח י, דרישה יד*, הנשואין כהלכתם פי"א סעי' צב, צג, צט, ק, ועיי"ש.

¹¹⁶ לספרדים - בימינו מסכמים ביניהם את הסכום שיכתוב לה [עפ"י מה שכל אחד מהצדדים נתן], ומסכמים בסכום אחד את עיקר הכתובה והנדוניא והתוספת שעולים לסך כך וכך (הגר"ש שלמה עמאר בשם הגר"ע יוסף, שו"ת מלאכת שלמה ח"א סי' עג, וקונטרס מלאכת שלמה פי"ג סעי' סז).

¹¹⁷ וכ"כ בשו"ת מאמר מרדכי (אליהו, אבהע"ז ח"א סי' א), עפ"י ב"י אבהע"ז סי' א סעי' יא, אולם לגר"מ מאזוז ועוד - בזמננו אין להשביע את החתן (אור תורה כב-ש, כג-לב, קובץ העור חו"ק עמ' 452).

¹¹⁸ ואף שלדעת השו"ע לעיל בסעי' ח - שאמירת החתן מחייבת אותו אף שלא התחייב על כך בקניין סודר, מ"מ מנהג הספרדים בימינו שהחתן מתחייב בקניין סודר, (כמבואר לעיל בהעי' 79 בשם נהר מצרים והילקו"י פ"ט הל' כא).

¹¹⁹ ויש מבני אשכנז - שאינם חותמים על הכתובה (ילקו"י פ"יט העי' יט, הנשואין כהלכתם פי"א הל' קעא, אולם עיי"ש).

¹²⁰ וראה לעיל בדברינו בסי' סא עמ' 102 - את טעם הדבר, מתי מברך על הציצית ו"שהחינו", וצורת העיטוף בטלית.

¹²¹ אולם י"א - שספרדים המקלים בכך יש להם על מי לסמוך (ע"ע שו"ת ברכת יהודה (ברכה, ח"ה סי' ז), תורת הקידושין (לרב מאיר פנחס, פ"ד סעי' קנט)).

¹²² כי י"א שהחופה - זה הייחוד, ולא היריעה שפרוסה ע"ג הכלונסאות (כדלעיל בריש סי' סא עמ' 95).

¹²³ והוסיף שם בהעי' 224 - כשצד אחד הוא ספרדי והצד השני מבני אשכנז, נראה שצריך לכתוב לפי המנהג שהוא לטובת הכלה, כדלעיל בסעי' י.

¹²⁴ לעיל עיקרי ההבדלים, אך יש עוד הבדלים ואכמ"ל, כגון: למנהג אשכנז - לערוך חופה תחת כיפת השמיים (סי' סא), להוליך את החתן והכלה לחופה בנרות דולקים, הכלה מקיפה את החתן שבע הקפות תחת החופה, ליתן אפר בראש החתן (סי' סה), (הנשואין כהלכתם פי"ב הל' נב, נט). ולעיל עמ' 102.